

Mai més!

Butlletí d'informació i comunicació de l'**Amical de Mauthausen**
i altres camps de concentració nazis

Sumari

- 1 Les commemoracions dels alliberaments
- 2 Matías Arranz: El verdugo y la víctima
- 2 Recordant l'exili republicà
- 3 En record de Joan Escuer
- 3 Josep Zamora, in memoriam
- 3 Recordem a...
- 4 Lectures recomanades
- 4 Assemblea i homenatge als deportats vilafranquins
- 4 Viatge a Mauthausen
- 4 Projectes en curs

© **Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis**

Sils, 1 baixos - 08002 Barcelona
Tel. 93 302 75 94 - Fax 93 302 75 83
e-mail: A_MAUTHAUSEN@terra.es

REDACCIÓ: Rosa Toran

EDITA: J.J.Gràfics
Tel. 93 555 43 18 - 08328 Alella

Dipòsit legal: B-14.608-2001

S'autoritza la reproducció de fragments citant la procedència.

LES COMMEMORACIONS DELS ALLIBERAMENTS

El 27 de gener, dia en què l'Exèrcit Roig entrà al camp d'Auschwitz, començaven les commemoracions que finalitzaran el 8 de maig, quan tindrà lloc l'acte principal a l'apellplatz de Mauthausen. Entre una i altra data i especialment les darreres setmanes d'abril els exèrcits aliats arribaren als camps de l'oest del Reich, Dachau, Flossenbürg, Buchenwald, Ravensbrück..., on hi romanien la major part dels deportats republicans. L'Amical viatjarà al camp de dones de Ravensbrück per participar als actes

que se celebraran entre el 17 i el 19 d'abril i, tal com és ben conegut, el viatge a Mauthausen del 5 al 9 de maig clourà l'homenatge a tota la deportació antifeixista republicana.

Hem d'assenyalar la profusió amb què els mitjans de comunicació han tractat el tema de l'alliberament d'Auschwitz i que ha servit perquè molta gent s'assabentés per primera vegada que hi hagué deportats espanyols als camps nazis, inclús en aquell camp. Ens felicitem de la resolució del Congrés dels Diputats i del Parlament de Catalunya per instituir el 27 de gener com dia oficial per a la Memòria de l'Holocaust i la Prevenció dels Crims contra la Humanitat, i què en els homenatges celebrats a ambdues cambres s'hagi incorporat la memòria de la deportació republicana. Representants de les comunitats jueves –i també gitanes en el Parlament de Catalunya– i de l'Amical de Mauthausen foren els protagonistes en els actes d'evocació d'un passat en el qual l'odi racial, polític i religiós conformaren un univers de terror, explotació i mort. Les paraules pronunciades pel president de la nostra associació, Enric Marco, exdeportat a Flossenbürg, alertaren del silenci obligat dels antifeixistes republicans durant dècades en el seu país i sobre l'obligació de rememorar les víctimes de la barbàrie nazi en un present no exempt de perills, pel rebrot del neonazisme, i de tragèdies col·lectives en nous camps de concentració.

COL·LABORACIONS

Matías Arranz

Exdeportat a Mauthausen nº 5.819 i a Gusen nº 10.170, des del seu poble de residència al Rosselló, Palau del Vidre, als seus 90 anys continua la seva lluita infatigable per mantenir present el record de les rutes de l'èxode, així com el seu combat contra la mort a Mauthausen i a Gusen, tal com pot comprovar-se en els reportatges del Diari de Burgos (29 febrer - 1 març 2004).

Monument al cementiri d'Argelers.

El verdugo y la víctima

Reproduïm la seva reflexió sobre la presència d'un ex membre de la Divisió Azul en la desfilada del 12 d'octubre, i que no va ser possible publicar en l'anterior número, per qüestió de temps:

«Poner en pie de igualdad un combatiente voluntario por la causa de Hitler, representando el crimen histórico a escala universal, condenado en Nuremberg en el proceso para la Historia y que no ha renunciado públicamente, no se puede presentar como tal en público; menos aún cuando los mismos actualmente promueven en la ilegalidad los deseos de volver a lo mismo. No es lo mismo que uno que se arrepiente públicamente y reconoce un error de juventud.

La víctima, después de haber perdido una batalla por la libertad y haber conoci-

do los avatares del exilio, vuelve a coger las armas pensando en España y combatiendo la bestia feroz que representa el nazismo.

España no puede ni debe olvidar que miles de combatientes por la República han sido asesinados en Mauthausen y otros lugares por las SS, campo de los verdugos.

El segundo pertenece al campo de las víctimas. Hoy los aplausos y la admiración a este campo no se pueden compartir con el otro.

José Bono hubiera debido comprenderlo o bien ha cedido a presiones de su ministerio. En Francia le hubiera podido costar la plaza.

El Deber de Memoria para conocer el pasado y la vigilancia para evitar que esto se reproduzca son complementarias.»

Recordant l'exili republicà

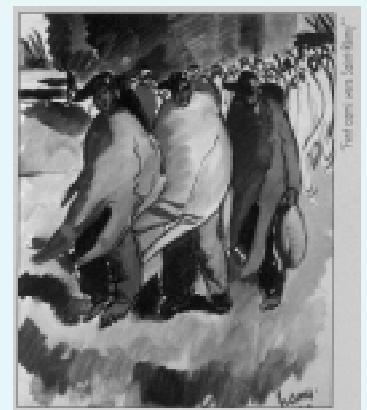
Toulouse

El Consell Regional de Toulouse va homenatjar el passat 18 de novembre els republicans espanyols. El president de la Generalitat de Catalunya, Sr. Pasqual Maragall, va participar en els actes –música, lectures, presentació del llibre *Républicains espagnols en Midi-Pyrénées: exil, histoire et mémoire*–, que comptaren amb una assistència nombrosa i emocionada d'exiliats i els seus descendents. L'Amical de Mauthausen va ser-hi present, amb una delegació encapçalada pel seu president.

Argelers, Cervera, Portbou

Sota l'impuls de l'associació FFREEE (Filles i Filles de Republicans Espanyols i Nens de l'Èxode) i amb el lema "Els camins de la retirada", els dies 18, 19 i 20 de febrer va commemorar-se a aquestes localitats el 66è aniversari de la retirada republicana, amb una sèrie d'actes i exposicions –entre elles, una cedida per l'Amical de Mauthausen–, que tingueren el seu moment culminant el dissabte amb la marxa simbòlica des de Portbou a Cervera, poblacions on s'inauguraren, sota el patrocini dels respectius ajuntaments, de la RENFE i de la SNCF, sengles plaques a les estacions, amb el text: "Del 28 de gener al 10 de febrer de 1939, més de 100.000 Espanyols, homes, dones i nens, van passar per aquest túnel i aquesta estació de Cervera, empesos a l'exili després d'haver lluitat durant 3 anys contra el franquisme. Ells foren les primeres víctimes de la 2ª Guerra mundial". A Portbou fou inaugurada per la Consellera de Sanitat de la Generalitat de Catalunya, Sra. Marina Geli, el president de l'Amical de Mauthausen, Sr. Enric Marco, i l'alcalde de Portbou, Sr. Manolo Flores, i a Cervera per la mateixa consellera i Pierre Boutier, director regional de la SNCF. En el monolit de la platja d'Argelers, Neus Català i Enric Marco feren una ofrena floral, acompanyats dels deportats Matías Arranz i M. Ortíz.

Dossier de l'Avenç dedicat a l'alliberament dels camps

La revista L'Avenç dedicarà el número del mes de maig a l'alliberament dels camps, amb col·laboracions d'antics deportats.

IN MEMORIAM

El 16 de desembre del 2004 ens va deixar Joan Escuer Gomis i el 27 de gener del 2005 també ho va fer Josep Zamora Guiu. Amb la seva mort i la d'Antoni Roig Lliví, el passat mes de juny, l'Amical ha perdut tres homes que van ser el seu puntal en els darrers anys.

En record de JOAN ESCUER

Des de l'Institut d'Ensenyament mitjà del seu poble, Sentmenat, el record d'un dels seus col·laboradors més significatiu romandrà per generacions ja que Joan Escuer fou una persona que vingué moltes vegades al centre, sempre que li demanaven, per transmetre a les noves generacions el valor de la recuperació de la memòria històrica per poder arribar a un món més just, solidari, convivencial i respectuós amb els drets humans. El somriure d'aquell vell republicà de l'Ebre, cap de la Resistència antifeixista de la Bretanya, deportat a Dachau, lluitador antifranquista i president de l'Amical de Mauthausen romandrà en la retina fotogràfica de la consciència col·lectiva de tots aquells que tingueren la sort de conèixer-lo. Sembla encara ahir quan enviàvem alumnes a què els narrés històries de la Guerra Civil o l'exili i et tornaven per les classes amb lliçons apreses no només de coneixements històrics prou importants, no només amb aquell esperit positiu que sabia trasmetre amb els quals dialogava, sinó especialment conscienciats que mai més Europa ha de caure en totalitarismes, fenòmens racistes ni expansions militars. El «no a la guerra» l'alumnat de Sentmenat l'ha tingut après amb lliçons com les del seu convilatà Joan Escuer. Ara que estem intentant-nos recuperar del cop de la seva pèrdua convé pensar que ens va regalar durant les més de mil conferències donades a escoles, instituts, universitats, biblioteques, etc., una constant lliçó que era un més d'una generació que patí

milers d'atrocitats fins arribar a l'infern dels camps d'extermini nazi, però que tots ells, amb el seu missatge de solidaritat, record i esperança en un futur millor van posar un fonament bàsic en la lluita quotidiana per una societat de drets humans. Et recordarem.

Benjamí Benedicto. IES Sentmenat

JOSEP ZAMORA, in memoriam

Una vegada més hem d'acudir a la cita inexorable amb el temps i acomiadar un vell lluitador antifeixista. Fa poc més de sis mesos que ho vam fer amb l'Antoni Roig i un temps després ho vam haver de fer amb en Joan Escuer. Els joves infatigables, que van treballar de manera decidida i heroica contra el mal absolut, ens han deixat i ara estem més sols que mai.

El Josep no es va donar mai per vençut, va lluitar en tots els indrets als quals la seva vida el va portar. Quan passat el temps va tornar al seu país, la lluita no es va acabar i amb la seva empena, característica de vell lluitador, va començar a anar a les escoles i als instituts per tal que el passat no s'oblidés, però sobretot amb l'objectiu que les joves generacions prenguessin el testimoni per la lluita a favor de la llibertat, la democràcia i la tolerància.

El Josep tenia una veu potent i enèrgica i alhora persuasiva. Va arribar al nostre Institut com una alenada d'aire fresc que ens va fer despertar de la nostra letàrgia i de l'anar fent de cada dia. La força i l'esperit de la seva joventut rebel va aconseguir que ens tornéssim a il·lusionar i gràcies a la seva alegria contagiosa i a la seva empena vam posar dempeus un projecte europeu que no s'entendria sense la seva presència. Durant quatre anys el nostre institut va tenir el privilegi de treballar amb joves d'altres països d'Europa i de reflexionar conjuntament sobre el nostre passat. Ens vam aplegar a Barcelona i el Josep va venir per estar amb nosaltres i recordar-nos el seu passat, que alhora era el de tots els que estàvem allí. Quan vam anar a Mauthausen i ens vam reunir amb silenci al bell mig de la plaça, vam sentir amb intensitat l'esperit de germanat que va inspirar als lluitadors antifeixistes i que nosaltres vam fer nostre des d'aquell mateix dia. Tot això, totes aquestes vivències no haurien estat possibles sense l'alè i la joventut de Josep Zamora

Ara ens toca a nosaltres no decebre en Josep, ni l'Antoni, ni en Joan, ni a tants d'altres com ells. Vetllarem per la seva memòria tot sent fidels al seu llegat. Sortirem a la plaça quan calgui, alçarem la veu quan sigui necessari. Ahir era contra el feixisme, fa pocs dies contra la irracionalitat de Bòsnia, avui contra la prepotència a l'Iraq. A les escoles i als instituts, continuarem treballant perquè la memòria no només no es perdi, sinó que es torni llavor del compromís de les generacions properes.

Sant Joan Despí, 28 de gener de 2005.
IES Francesc Ferrer i Guàrdia.

Recordem a:

Pablo Escribano, nascut a Àvila el 1917, integrant del comboi d'Angulema, deportat a Mauthausen amb el número 4.143, va morir en tancar l'edició del darrer butlletí. Durant tota la seva vida va ser fidel a totes les cerimònies commemoratives de la deportació republicana espanyola i francesa i esdevingué un símbol de l'Amical de França com el seu portaestandard.

Joan Palerm Planelles, nascut a Eivissa el 27 de desembre del 1911, que va morir a París el 21 de novembre del 2004. Antic deportat a Dachau, amb la matrícula 74.234, a Mauthausen i a Ebensee. Pere Solé Badell, soci 139 de l'Amical i mort a Tarragona el 8 de gener del 2005. Nascut a El Vendrell, l'any 1912, va ser internat al camp de Gurs el 1939, incorporat a la 182 CTE, treballador forçat de l'Organització Todt des del 4 de novembre del 1941, i finalment deportat a Mauthausen, el 6 de febrer de 1943, on va rebre la matrícula 23.429.

LECTURES RECOMANADES

Aharon APPELFELD, *Historia de una vida*, Ediciones Península, Barcelona 2005, 187 pàgs. L'autor, professor de literatura i autor de nombroses novel·les i relats pels quals ha rebut molts premis, rememora la seva infància, a Romania, i els seus anys d'instal·lació i formació a Israel, durant els quals patí les conseqüències del desarrelament cultural i la difícil forja d'una nova vida. Pertanyent a una família jueva assimilada, als vuit anys des del gueto va ser deportat, junt al seu pare, a un camp de treball a Ucraïna, d'on va escapar per sobreviure durant dos anys amagat en boscos i granges fins arribar a Itàlia des d'on emigrà a Israel, l'any 1946.

Emília BEA PÉREZ, *Maria Skobsto Una emigrant morta als camps de concentració nazis*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona 2004, 111 pàgs. Biografia d'una dona russa, nascuda a Riga, el 1891, i aviat establerta a Sant Petersburg. Afilada inicialment al Partit Socialista Revolucionari i alcaldessa de la ciutat d'Anapa, acabà exilada a París, on dugué a terme una gran activitat entre els cercles emigrants rusos. Després d'anul·lar el seu matrimoni, ingressà en una ordre religiosa ortodoxa i es dedicà a la tasca social vers els grups desfavorits. Durant l'ocupació nazi protegí i amagà jueus, fet que li comportà l'internament al camp de Ravensbrück, on va esdevenir un dels puntals de les activitats religioses clandestines. Fou gasejada el 1945.

Joan B. CULLA, *Israel, el somni i la tragèdia. Del sionisme al conflicte de Palestina*, Edicions La Campana, Barcelona 2004, 624 pàgs. Amb aquest assaig històric, l'autor amb el propòsit d'explicar i no pas de justificar ni jutjar, ens ofereix una acurada trajectòria de l'experiència històrica israeliana des de mitjan del segle XIX i explica de forma precisa i documentada l'aparició i l'evolució confrontada entre els dos moviments nacionals, el jueu-sionista i l'arabo-palestí, davant els tòpics, prejudicis i manca de precisió en les anàlisis que en l'opinió pública internacional s'acostumen a fer sobre aquest conflicte territorial al Pròxim Orient, enverinat per més de cent anys de violències.

Wolfgang KOEPPEN, *Anotaciones de Jakob Littner desde un agujero bajo tierra*, Alba Editorial, Barcelona 2004, 144 pàgs. Amb una escriptura i intensitat narrativa insuperables, l'obra narra el periple d'un filatèlic jueu de Munic, expulsat d'Alemanya el 1938, per diversos països fins acabar en un gueto de Polònia i finalment amagat en un forat a casa d'un noble arruïnat, a canvi de diners. L'obra va aparèixer publicada el 1948 a partir de la reescriptura del manuscrit per Koeppen, al 1992 va sortir a la llum amb l'autoria de Littner i la versió, amb el títol actual va veure la llum el 2002.

Laurence REES, *Auschwitz. Los nazis y la "solución final"*, Ed. Crítica, Barcelo-

na 2005, 439 pàgs. Obra escrita per l'autor de la sèrie televisiva de la BBC dedicada a Auschwitz, emesa també a Espanya. Malgrat l'enorme literatura dedicada a aquest camp, Rees fa noves aportacions, com la descripció acurada de la seva complexa història des del 14 de juny de 1940 fins al seu alliberament, tot posant de manifest la política del nazisme que, en pocs anys, va fer derivar un recinte destinat a càstig de polonesos en el lloc d'aplicació de la "solució final" del problema jueu. A través d'un centenar d'entrevistes, que aporten les esfereïdores experiències d'antics internats i les més pertorbadores dels seus botxins, trobem una anàlisi de les conductes humanes, aspecte indispensable per a qualsevol endinsament en la història del nazisme.

David ROUSSET, *El universo concentracionario*, Ed. Anthropos, Barcelona 2004, 110 pàgs. L'obra d'aquest militant, periodista i escriptor deportat a Buchenwald aporta un testimoni rellevant de la descomposició de la societat i dels valors humans en l'univers tancat dels camps, considerats d'inspiració ubuesca, i en els quals es corrompen totes les resistències i dignitats. La seva anàlisi de l'estructura burocràtica interna del camp és un quadre que inclou des de les seccions més subsidiàries fins a les altes jerarquies, sense deixar de banda la imponent administració que regeix el treball dels internats.

Assemblea i homenatge als deportats vilafranquins

Coincidint amb l'assemblea general de socis, l'Ajuntament ha acordat dur a terme una sèrie d'actes d'homenatge als deportats d'aquest municipi, amb el següent programa:

- Dimecres 27 d'abril, a les 20 h, presentació del reportatge de la TV local i d'una publicació sobre la seva vida.
- Dijous 28, a les 20 h, inauguració de l'exposició "Mauthausen, l'univers de l'horror" i conferència d'Enric Marco, al local "L'Escorxador".
- Divendres 29, projecció d'un film sobre els camps nazis a les 20 i 23 h al cinema Bogart.
- Dissabte 30, a les 20 h, al Saló de Sessions de l'Ajuntament, homenatge a Eusebi Pérez, exdeportat de Mauthausen.
- Diumenge, 1 de maig, a les 11 h, assemblea general de l'associació i, a les 13,30 h, col·locació d'una placa d'homenatge als deportats a la Plaça dels Drets Humans i plantada d'un arbre.

SAPIENS i el viatge a Mauthausen

La revista Sapiens col·labora en el viatge commemoratiu a Mauthausen a través de la inserció d'un anunci en la publicació i del sorteig de dues places per al viatge entre els seus subscriptors. La crònica del viatge, realitzada pel mateix director, serà publicada el mes de maig.

Projectes en curs

D'acord amb el conveni signat amb el Departament de Relacions Institucionals de la Generalitat de Catalunya s'han endegat les tasques de recerca i documentació. Actualment s'està treballant amb les eines informàtiques en l'elaboració de la llista de deportats vius i morts dels diversos camps, en la catalogació del material audiovisual i fotogràfic i en la realització d'entrevistes. Pel que fa a la pàgina web, estarà disponible en un termini breu de temps. Estem realitzant les gestions per a la renovació de la subvenció per la mateixa Conselleria, al mateix temps que esperem rebre també ajut de la Secretaria d'Estat d'Exteriors.